

Spareffekten

Så kan smart småsparande
idag maxa din framtida pension

skandia:

Förord

De senaste åren har lärt oss behovet av att snabbt kunna ställa om. Under coronapandemin tvingades många av oss att förändra vår vardag mot så som vi är vana vid att den ser ut. Vi fick arbeta, träna och umgås socialt på ett annat sätt än vad som kanske satt i vår ryggmärg.

Pandemin hann knappt klinga av innan Ryssland invaderade Ukraina. Kriget har varit en av flera orsaker till det förändrade världsekonomiska läget.

För första gången i livet upplever de yngre generationerna nu inflation. Högre räntekostnader, höga elräkningar och diskussioner om höjda bränsle och livsmedelspriser har blivit vardag.

Samtidigt fortsätter svenskarna att spara. Pensionssparandet står starkt trots de privatekonomiska utmaningarna. Enligt en ny Novusmätning som gjordes i början av 2023 är det faktiskt fler svenskar som utökat sitt pensionssparande än som minskat det, trots det besvärliga privatekonomiska läget.

I den här rapporten vill vi peka på små förändringar man som individ kan välja att göra i vardagen som på lång sikt kan boosta pensionerna. Att kapa en av flera parallella prenumerationer på streaming-abonnemang som inte används, att fortsätta vara sparsam med sin elförbrukning på det sätt som vi det senaste året vant oss vid eller att ta kollektivtrafik istället för taxi är samtliga små beslut i vardagen som kan betyda mycket för den långsiktige spararen, och samtidigt vara positivt för miljön.

Ränta på ränta-effekten är sparandets mirakelkur. Genom kloka besparingar i vardagen som inte förändrar ens levnadsstandard märkbart kan ett par med två barn lägga undan lite extra sparande så att den framtida pensionen maxas. I den här rapporten visar vi att ett sådant förändrat beteende lönar sig mest för de som börjar när de är 30 år, men är fortfarande klart lönsamt för de som börjar ändra sitt beteende vid 40-50 års ålder.

Att stå emot små impulser i vardagen och ta kontroll över de onödiga vardagsutgifterna kan innebära tusentals kronor mer i det framtida pensionskuvertet – helt utan att du märker någon större skillnad i levnadsstandard. ●

Mattias Munter, Pensionsekonom Skandia

Nyckelbudskap

- Många hushåll är ekonomiskt pressade, men genom små förändringar i vardagliga utgifter går det att skapa utrymme för kompletterande pensionssparande. Denna analys ser till ett par vuxna med två barn, som tillsammans genomför besparingar i vardagen, och delar denna summa mellan sig i form av kompletterande privat pensionssparande.
- Det är fem former av besparingar i vardagen som paret tillsammans gör: att köpa fyra koppar kaffe mindre ute varje vecka, laga en middag hemma i stället för att beställa hem eller äta ute, ha en taxiresa mindre per vecka, en streaming-tjänst mindre på prenumeration, och kapa el-kostnaderna med en tiondel genom ändrat beteende. Det ger dem utrymme att varje månad lägga 1 585 kronor vardera på kompletterande privat pensionssparande.
- Vad innebär detta sparande för den framtida pensionen? Beräkningarna utgår från att en grundutbildad sjuksköterska som jobbar från 26 års ålder fram tills riktåldern för pensioner, och en IT-specialist som arbetar lika många år. Beräkningar genomförs för tre par, som är 30, 40, respektive 50 år under 2023 (personerna är lika gamla, och skaffar två barn när de är 28 respektive 30 år.
- Paret som börjar spara först när de under 2023 är 50 år gamla, får båda ut 2 150 kronor extra i pension tack vare det kompletterande privata sparandet. För henne innebär det 5 procent högre pensionsinkomst, och för honom 4 procent högre.
- Paret som börjar spara när de är 40 år gamla, får båda ut 4 150 kronor extra i pensionsinkomst tack vare det kompletterande privata sparandet. För henne innebär det 9 procent högre pensionsinkomst, och för honom 6 procent högre inkomst.
- Det par som börjar spara redan när de är 30 år gamla, och håller i vanan fram tills de går i pension, får hela 6 350 kronor mera i pensionsinkomst, vilket ger henne hela 14 procent högre pension, och honom 11 procent högre pension.
- Tabellen nedan visar effekterna av enskilda vardagliga besparingar, som samboparet tillsammans genomför, på pensionen. Halva summan som sparas på det vardagliga sparandet visas, det vill säga vad vardera sambon kan spara om de delar lika på besparingen. ●

Tabell 1

	Höjd framtida pension för 50-åringen	Höjd framtida pension för 40-åringen	Höjd framtida pension för 30-åringen
En streamingtjänst mindre per månad (75 kr/månad)	+100 kr mera i pension per månad	+195 kr mera i pension per månad	+300 kr mera i pension per månad
Minska elförbrukningen med en tiondel (130 kr/månad)	+175 kr mera i pension per månad	+335 kr mera i pension per månad	+520 kr mera i pension per månad
Minska elförbrukningen med två tiondelar (260 kr/månad)	+350 kr mera i pension per månad	+670 kr mera i pension per månad	+1 040 kr mera i pension per månad
Varje sambo köper två koppar kaffe mindre ute per vecka (280 kr/månad)	+375 kr mera i pension per månad	+725 kr mera i pension per månad	+1 120 kr mera i pension per månad
En middag per vecka lagas hemma i stället för att ätas ute eller köpa hem (300 kr/månad)	+400 kr mera i pension per månad	+775 kr mera i pension per månad	+1 200 kr mera i pension per månad
Två taxiresor mindre per vecka (800 kr/månad)	+1 070 kr mera i pension per månad	+2 070 kr mera i pension per månad	+3 200 kr mera i pension per månad

Bakgrund

Många hushåll runtom i Sverige har en pressad ekonomisk situation för närvarande. En hög nivå av inflation, bland annat länkad till Rysslands invasion av Ukraina, har skapat höga priser i allmänhet och särskilt stigande priser för el. Som respons på utvecklingen har många hushåll undersökt hur de i vardagen kan dra ned på olika utgifter. För många rör det sig om tillfälliga åtgärder, som syftar till att skapa marginaler i en tid då ekonomin är pressad. Samtidigt finns en möjlighet att göra besparingarna till en långsiktig vana i vardagen, och hålla fast vid vanan att vara lite mera sparsam även efter att den aktuella krisen är över. I så fall kan de extra besparingarna utgöra grunden för ett långsiktigt månatligt pensionssparande.

I denna analys ges några exempel på besparande åtgärder i vardagen som typiska hushåll, med två vuxna och två barn, kan göra i vardagen. Därefter analyseras hur besparingarna kan användas som kompletterande pensionssparande, för dem båda. Tre par, i åldrarna 30, 40, respektive 50 år undersöks. Vad finns det för typiska besparingar som kan göras, och hur blir effekten på den framtida pensionsinkomsten? ●

Fem besparingar i vardagen

Analysen fokuserar på fem besparingar i vardagen, som de olika paren tillsammans genomför. De pengar som sparas varje månad går in i kompletterande pensionssparande, hälften till vardera partner.

Exemplen på sparande är:

- Varje sambo köper två koppar kaffe mindre ute per vecka
- Paret lagar en middag hemma i stället för att beställa hem eller äta ute
- Paret lägger om vanorna för att ha en taxiresa mindre per vecka
- Paret säger upp en av flera streamingtjänster på abonnemang
- Paret minskar elkostnaderna med 10 procent genom att hålla i det förändrade beteende som uppstått det senaste året

Detta är i grunden fem konkreta exempel på vardagliga förändringar som många hushåll kan genomföra. De syftar i grunden till att utgöra illustrativa exempel. I praktiken har hushåll olika saker man spenderar sina pengar på, och de konkreta exemplen på besparingar som är möjliga i vardagen kan se något olika ut för olika hushåll. Samma besparingar som lyfts fram i denna analys kan även vara möjliga genom andra former av ändrade beteenden. Andra exempel på besparande åtgärder kan vara att konsumera mindre alkohol eller tobak, eller se över gymkort som man inte använder. Poängen är inte att par ska genomföra just de fem förslagen på vardagliga besparingar som inkluderas i denna analys, utan mera att man med inspiration från detta kan finna sätt att genom ändrad vardagsbeteende finna möjlighet att bygga upp ett extra månatligt sparande. Många bäckar små kan växa sig stora, om det sparsamma beteendet kan bli en vana som man håller på fram tills pensionen. ●

Hur mycket kan man spara extra, genom de fem vardagliga förändringarna i konsumtionen?

Den första vardagliga beteendeförändringen är att varje sambo minskar på konsumtionen av kaffe latte som köps ute, genom att köpa två koppar mindre per vecka. I likhet med de andra formerna av besparingar är det något som det vuxna paret gör tillsammans, och det kan vara en av dem som står för hela minskningen i konsumtion, eller att de delar upp det mellan sig. Ett typiskt pris för en kopp kaffe latte är 35 kronor, och denna sparsamma vana leder därmed till 140 kronor i besparing per vecka för de båda, eller 560 kronor i besparing per månad.

Nästa vardagliga beteendeförändring är att byta ut en middag som beställs hem per vecka eller äts ute, till att laga maten själv. Priset för att äta ute och få hem mat från restauranger har ökat under senare tid, och för en familj med två barn och vuxna kan det motsvara ungefär 350 kronor varje gång man äter ute. Priset varierar något beroende på vilken mat man beställer, och det kan även finnas små variationer mellan olika städer i Sverige, men det är en rimlig approximation givet de stigande matpriserna. Om man i stället köper ingredienserna

och lagar maten hemma kan kostnaden i stället minska till 200 kronor per måltid. Detta är ett försiktig antagande, som utgår från att paret också kan använda en del halvfabrikat vid tillagning av måltiden hemma, om man verkligen vill laga mat från grunden går det att få ned kostnaden något ytterligare. Besparingen motsvarar alltså 150 kronor per vecka, och 600 kronor på månadsbasis.

Den tredje besparingen handlar om att lägga om vanorna, så att det blir totalt två taxiresor mindre per vecka. Det kan som exempel handla om att resa mindre i samband med att familjen mindre ofta äter ute på restaurang, eller att byta ut taxiresan mot en promenad. Ett försiktigt antagande är att det rör sig om kortare taxiresor, och att resultatet är besparingar på 400 kronor per vecka, eller 1 600 kronor per månad.

Besparingen med att ha en färre streamingtjänster på abonnemang. Priset för olika abonnemang varierar, och en rimlig approximation är att det rör sig om cirka 150 kronor per månad.

Den sista besparingen är att minska elförbrukningen med en tiondel. Data från Energimyndigheten (2022) och SCB ger att de samlade elkostnaderna för hushållen under 2021 uppgick till 82 miljarder kronor (omvandlad till 2022 års kronor med SCB Prisomräknaren). Under 2021 hade Sverige cirka 10,4 miljoner invånare, och nivån av utgifter motsvarar därmed knappt 7 900 kronor per invånare och år. För ett hushåll på fyra personer motsvarar elkostnaderna 31 600 kronor per år, eller 2 630 kronor per månad. Ett antagande i beräkningarna är att de ovanligt höga elkostnaderna under 2022, som relaterar till Rysslands invasion av Ukraina, är en tillfällig effekt, och att priserna sedan kommer att normaliseras kring nivån för det föregående året. Ett elpris på 2 630 kronor per månad för ett hushåll med två vuxna och två barn är rimligt, och en minskning av detta med en tiondel motsvarar strax över 260 kronor i besparingar på månadsbasis.

Totalt kan hushållet därmed spara: 560 kronor (kaffe latte) + 600 kronor (fler middagar lagas hemma) + 1 600 kronor (färre taxiresor) + 150 kronor (en mindre streamingtjänst) + 260

(sparsam elförbrukning) = 3 170 kronor per månad. Denna nivå av kostnadsminskning kan anses vara rimlig för ett typiskt hushåll, med relativt goda inkomster. Beräkningen är förstas approximativ, och ger en storleksbild kring de besparingar som kan göras i vardagen. Med denna sparsamhet går det att lägga undan 1 585 kronor i komplimenterande pensionssparande för var och en av de två vuxna i hushållet.

Beräkningarna i denna analys baseras samtliga för november 2022 års kronor, vilket kan anses vara representativt för 2023. Ett antagande i beräkningarna är att de reala kostnaderna blir oförändrade, det vill säga den reala besparingen på 1 585 kronor per månad, för de två vuxna i form av kompletterande privat pensionssparande, kan förbli på samma nivå långsiktigt fram tills pensionen. I praktiken kan förstas priserna relativt för olika sorters konsumtion förändras, men det är rimligt att utgå från att när paret väl börjar med ett sparandebeteende, kan de hålla fast vid denna sparsamhet också framöver – och att nivån för sparandet blir reellt densamma under kommande år. ●

Pensionsekonomiska beräkningar

Nästa steg i analysen är att bygga pensions-ekonomiska modeller, för de sex olika vuxna, som ingår i de tre olika paren. Det antas att kvinnan är en grundutbildad sjuksköterska, anställd i offentlig (regional) sektor, medan mannen är en IT-specialist i privat sektor. Beräkningarna utgår från att samtliga individer etablerar sig på arbetsmarknaden vid 26 års ålder, och fortsätter arbeta fram tills riktåldern för pensioner, baserat på deras respektive födelseår.

I det första paret fyller båda 30 år under 2023, och är därmed födda år 1993. I det andra paret fyller båda 40 år under 2023, och är därmed födda år 1983, medan det tredje paret fyller 50 år under 2023, och därmed är födda 1973. Pensionsavtalet blir AKAP-KL för sjuksköterskan som är födda 1993, och KAP-KL för sjuksköterskorna som är födda 1983 respektive 1973. För IT-specialisterna födda 1993 och 1983 blir pensionsavtalet ITP-1, medan den för IT-specialisten född 1973 blir ITP-2.

En real lönevektor byggs bakåt, respektive framåt, baserat på SCB siffror över privat sektors och regional sektors löneutveckling över tid. Med hjälp av SCB Prisomräknaren räknas samtliga löner realt till 2022 års kronor (november 2022). Under 2022 och 2023 förväntas reallönerna i Sverige att minska, som resultat av den internationella krisen och de höga nivåerna av inflation.

Data från Konjunkturinstitutet (2022, s. 7, diagram 4 real disponibel inkomst och reallön, avläsning av data med Graphreader) används för att estimerar den reala löneminskningen som sker under dessa år. Den reala lönetillväxten för 2024 och framåt sätts därmed till 1,6 procent. Real avkastning sätts till 3,3 procent. Beräkningarna genomförs i Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v. 4.2, och antagandena om framtida real lönetillväxt och avkastning har baserat på samtal med Pensionsmyndigheten. I enlighet med modellens estimeringar, av vad den framtida riktåldern för pensioner förväntas bli, sätts riktåldern till 69 år för dem födda 1993 samt 1983, och till 68 år för dem födda 1973.

Det antas att samtliga får ett första barn när de är 28 år gamla, och ett andra barn när de är 30 år gamla. Den pensionsgrundande inkomsten blir 95 procent under en fyraårig period efter att det första barnet föds för kvinnorna, och 98 procent för männen, för att reflektera effekten av föräldraledighet. Det antas att kvinnan i relationen mellan 32 och 36 års ålder går ned till 85 procent arbetad tid, för att vara med barnen tills det yngsta barnet är 6 år, och därefter återkommer till 100 procent arbetad tid. Ett antagande är att detta inte påverkar hennes långsiktiga karriärutveckling, utan bara den pensionsgrundande inkomsten under dessa år. ●

Så påverkas pensionen

Till att börja med beräknas effekten av pensionerna för det par som är i 50-års åldern. För sjuksköterskan ökar pensionen från 43 350 kronor utan kompletterande privat sparande, till 45 500 kronor per månad. Detta tack vare att 1 585 kronor har sparats kompletterande varje månad, det vill säga hälften av den summa som paret tillsammans sparar till vardags. Hennes pension som andel av slutlönen kan därmed öka från 76 procent till 80 procent. För IT-specialisten ökar pensionen från 60 000 till 62 150 kronor, genom samma kompletterande privata sparande.

För IT-specialisten ökar kompensationsgraden från 79 till 81 procent tack vare det kompletterande privata sparandet. Totalt är det 2 150 kronor som båda i paret får i ökad pensionsinkomst, men den relativa effekten är större för henne som är sjuksköterska (5,0 procent ökad pensionsinkomst) jämfört med för honom som är IT-specialist (3,6 procent högre pensionsinkomst). Även om det kompletterande sparandet börjar sent i åldrarna, kan det som visas i beräkningarna leda till märkbar effekt.

Tabell 2. Grundutbildad sjuksköterska född 1973

	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	43 350 kr	45 500 kr
Andel av slutlön	76 %	80 %
Slutlön per månad*	57 100 kr	57 100 kr
Varav allmän pension	30 850 kr	30 850 kr
Varav tjänstepension	12 500 kr	12 500 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		2 150 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 5,0 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Tabell 3. IT-specialist född 1973

	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	60 000 kr	62 150 kr
Andel av slutlön	79 %	81 %
Slutlön per månad*	76 450 kr	76 450 kr
Varav allmän pension	33 800 kr	33 800 kr
Varav tjänstepension	26 200 kr	26 200 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		2 150 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 3,6 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Nästa steg är att räkna på effekten för det par som är i 40-års åldern. För sjuksköterskan ökar pensionen från 44 700 kronor utan kompletterande privat sparande, till 48 800 kronor per månad, genom det kompletterande sparande som vardagsbesparingarna gör möjligt. För IT-specialisten ökar pensionen från 72 950 till 77 050 kronor, genom samma kompletterande privata sparande. Totalt är det 4 150 kronor som båda i paret får i ökad pensionsinkomst, och den relativa effekten är åter

större för henne som är sjuksköterska (9,2 procent ökad pensionsinkomst) jämfört med för honom som är IT-specialist (5,6 procent högre pensionsinkomst). Pensionen för 80-talister som har bra jobb i privat sektor, förväntas bli relativt god, men även för denna grupp finns goda skäl för kompletterande privat sparande. För henne som är 80-talist med offentlig anställning finns ännu starkare skäl att ha kompletterande privat sparande, för att få en god kompensationsgrad.

Tabell 4. Grundutbildad sjuksköterska född 1983

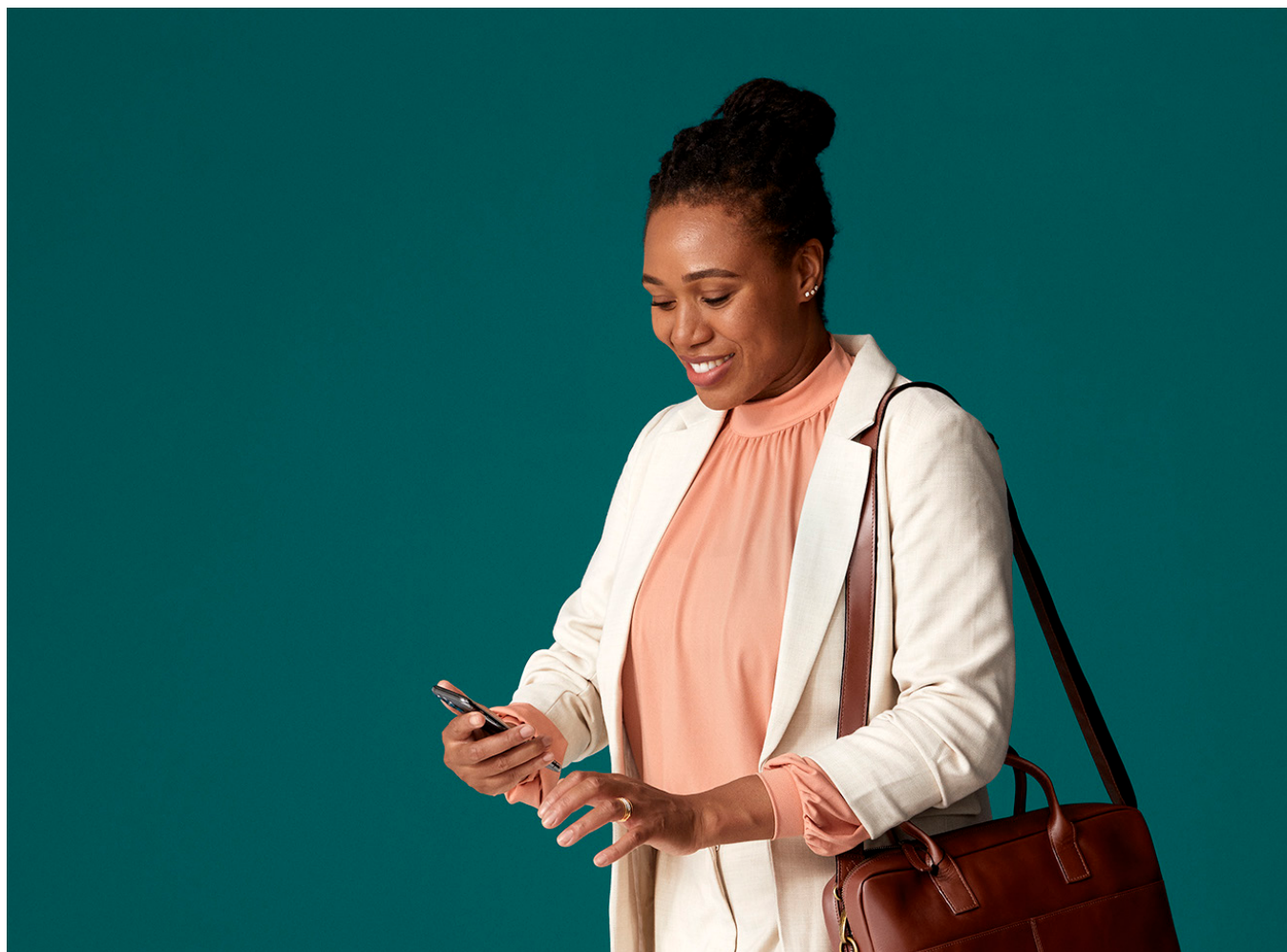
	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	44 700 kr	48 800 kr
Andel av slutlön	71 %	77 %
Slutlön per månad*	63 250 kr	63 250 kr
Varav allmän pension	32 900 kr	32 900 kr
Varav tjänstepension	11 800 kr	11 800 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		4 100 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 9,2 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Tabell 5. IT-specialist född 1893

	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	72 950 kr	77 050 kr
Andel av slutlön	90 %	95 %
Slutlön per månad*	81 500 kr	81 500 kr
Varav allmän pension	39 050 kr	39 050 kr
Varav tjänstepension	33 900 kr	33 900 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		4 100 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 5,6 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Till sist kan vi räkna på effekten för paret som börjar spara och lägga undan medel för pensionen, redan i 30-års åldern. För sjuksköterskan ökar i så fall pensionen från 44 550 kronor utan kompletterande privat sparande, till 50 900 kronor per månad, genom det kompletterande sparande som vardagsbesparingarna gör möjligt. IT-specialisten som är född 1993 kan se emot en lägre kompensationsgrad utan kompletterande sparande, jämfört med de i samma jobb som är födda tidigare, och får en pension på 58 550 kronor. Med kompletterande sparande ökar detta dock till 64 900 kronor.

Totalt är det 6 350 kronor som båda i paret får i ökad pensionsinkomst, och den relativa effekten är också denna gång större för henne som är sjuksköterska (14,2 procent ökad pensionsinkomst) jämfört med för honom som är IT-specialist (10,8 procent högre pensionsinkomst). Pensionen för 80-talister som har bra jobb i privat sektor, förväntas bli relativt god, men även för denna grupp finns goda skäl för kompletterande privat sparande. För henne som är 80-talist med offentlig anställning finns ännu starkare skäl att ha kompletterande privat sparande, för att få en god kompensationsgrad. ●

Tabell 6. Grundutbildad sjuksköterska född 1993

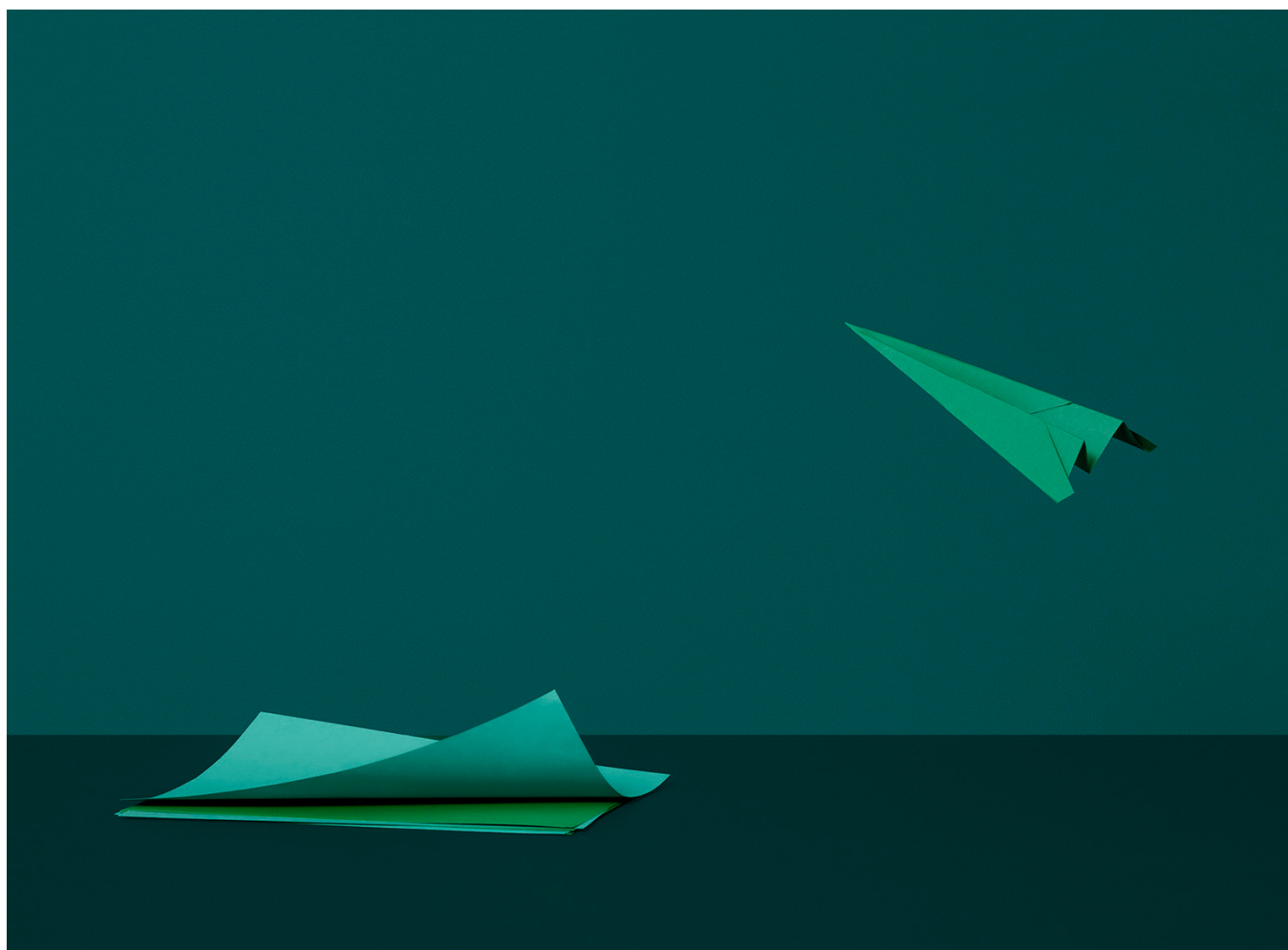
	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	44 550 kr	50 900 kr
Andel av slutlön	66 %	75 %
Slutlön per månad*	67 550 kr	67 550 kr
Varav allmän pension	31 600 kr	31 600 kr
Varav tjänstepension	12 950 kr	12 950 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		6 350 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 14,2 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Tabell 7. IT-specialist född 1993

	Scenario 1: Utan kompletterande privat sparande	Scenario 2: Från och med 2023 sparas 1 585 kronor per månad i privat kompletterande sparande, genom vardagssparande.
Pensionen beräknad till	58 550 kr	64 900 kr
Andel av slutlön	65 %	72 %
Slutlön per månad*	89 750 kr	89 750 kr
Varav allmän pension	41 350 kr	41 350 kr
Varav tjänstepension	17 200 kr	17 200 kr
Skillnad i pensionsinkomst totalt scenario 2 jmf med 1		6 350 kronor / månad
Skillnad i pensionsinkomst i procent scenario 2 jmf med 1		+ 10,8 procent

* Genomsnitt för sista fem åren på arbetsmarknaden.

Referenser

Energimyndigheten (2022). "Energiindikatorer i siffror 2022", ER 2022:10.

Konjunkturinstitutet (2022). "Lönebildningsrapporten 2022".

Ny Teknik (2022). "Hushållens elförbrukning rasar 18 procent", 2022-10-18.

SCB Prisomräknaren.

SCB. "Löneutveckling 1992–2021".

SCB. "Elanvändning i Sverige, GWh efter användningsområde, elområde och år".

